

Una porta a l'univers albertià

Text > JOAN VICENS I TARRÉ

No és habitual que un pintor, abans de plasmar el seu art sobre la tela, escrigui els seus quadres. Doncs això és el que va crear Josep Albertí Corominas, *l'Albertí*, com és conegut a la seva ciutat natal, Sant Feliu de Guíxols. Uns textos que ell anomena *treballs* i que recullen les idees d'un jove Albertí de vint-i-pocs anys que inicia la seva carrera artística.

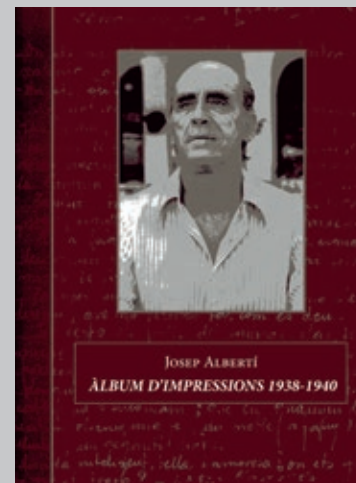
Àlbum d'impressions 1938-1940 és la transcripció i l'estudi d'aquests treballs inèdits. Una sèrie de textos del pintor, escrits a màquina i a mà entre el 22 d'agost de 1938 i el 3 de maig de 1940, en plena Guerra Civil, i descoberts per la historiadora de l'art Sònia Agüera, que els va estudiar durant la preparació de la seva tesina l'any 2010. La funció d'aquests textos era donar resposta a la necessitat d'expressar-se a través de la pintura en un moment en què era impossible fer-ho per aquesta via. Davant la necessitat de plasmar les seves impressions i no poder-ho fer en pinzellades de colors, Albertí va servir-se de les paraules.

L'autora de l'estudi relaciona aquests treballs amb l'univers pictòric de l'Albertí, tot obrint una porta que ens hi endinsa; un univers entre oníric i real i una manera molt personal d'observar

el món. Les persones que van conèixer l'Albertí coincideixen que, ja de molt jove, més que raonar les coses amb paraules, les dibuixava. Quan tenia necessitat d'expressar el que li sortia de dins, utilitzava els recursos que tenia a mà; uns recursos que sempre van ser escassos i anaven units a les circumstàncies viscudes pel personatge.

Sempre s'ha dit que si hagués tingut més oportunitats, l'Albertí hauria aconseguit un reconeixement artístic més important, a l'altura d'altres artistes catalans universals. Una realitat que no podem canviar, però que no per això hem d'oblidar, ans al contrari. L'Albertí, quan es va morir, va deixar la ciutat de Sant Feliu de Guíxols com a hereva universal de tot el seu llegat, format per la seva casa-estudi i per tota la seva obra.

El treball que tenim avui a l'abast s'inicià l'any 2010, com hem dit, amb la tesina que l'autora va fer a la Universitat de Girona, i va continuar l'any 2013, en què es va commemorar el centenari del naixement de Josep Albertí. Fou aleshores que Alfons Hereu, amic i marmessor testamentari del pintor, va esperonar Sònia Agüera perquè publicés aquests treballs trobats a l'Arxiu Municipal de la ciutat, durant la inauguració de l'Any Albertí. La recerca va

ALBERTÍ, Josep. *Àlbum d'impressions 1938-1940*. Sant Feliu de Guíxols: Amics del Museu d'Història, 2022. 223 p.

culminar finalment el 2022 amb l'edició d'aquest *Àlbum* a càrrec de l'Associació dels Amics del Museu d'Història de Sant Feliu de Guíxols i la impressió de Gràfiques Bigas.

Es tracta d'una iniciativa molt lloable per part d'aquesta entitat, ja que permet augmentar la bibliografia sobre el pintor, que es mereix un reconeixement que ha trigat massa a arribar, però que finalment li fa justícia.

Desitgem, doncs, que ben aviat sigui realitat un espai museogràfic adequat dedicat a qui va ser un artista local amb unes possibilitats universals, que van quedar estroncades per un conflicte armat i per una realitat social de carestia.

Girona: un passat fet de pedra

Text > NÚRIA SURRELL

Si una cosa és característica de Girona i atrau riuades de turistes cada any és el seu centre històric medieval. Els carrers estrets, les cases i parets de pedra i les portes i finestres del Barri Vell, coronades amb arcades i decorades amb columnes. Tota aquesta arquitectura guarda una història molt valuosa de la ciutat: l'època d'esplendor de les pedreres de Girona. Això és el que explora el llibre *La pedra de Girona: L'esplendor del marbre blau*, escrit pels historiadors Miquel Àngel Fumanal Pagès (Barcelona, 1976) i Jordi Sagrera i Aradilla (Girona, 1965).

El llibre fa un recorregut al llarg de vuit segles per fer tribut a l'ofici responsable de la singularitat i la bellesa de la ciutat. La pedra de Girona, la calcària nummulítica ametllada, també coneguda com a *marbre blau* per les seves tonalitats, va ser un mineral molt apreciat durant l'època medieval, i així es fa palès al llarg dels capítols d'aquest assaig històric que s'esplaija generosament en els segles medievals, però que també explora l'època moderna i, breument, els segles XIX i XX. Del segle XII en endavant, i durant cinc-cents anys de grandesa, Girona va ser el cen-

tre productor i exportador de pedra més important de la Corona d'Aragó. L'obra aconsegueix ser un passeig per la història i alhora pels carrers i l'arquitectura de la ciutat i dels gironins. El lector hi descobreix la importància d'aquest material en el desenvolupament de la ciutat: es fa evident que les parets de Girona respiren història.

Els autors utilitzen un llenguatge planer, entenedor, divulgatiu fins i tot, però sense perdre en cap moment el rigor i la qualitat de les descripcions. Tot el contrari: el llibre està farcit de dades i detalls precisos, ben documen-

L'express de París de Xavier Febrés

Text > CRISTINA MASANÉS

Conversador apassionat, hedonista, viatger, lector i escriptor incansable. Em pregunto si Xavier Febrés és d'aquells que amb quatre o cinc hores de son ja en fan prou. D'altra manera, no em sé explicar el ritme de la seva producció escrita. Dos títols nous se sumen a la seva prolífica obra, dos llibres vinculats a un dels seus temes predilectes, això que anomenariem l'«empordaneïtat». El primer hi passa de manera més tangencial, el segon d'una manera central.

L'express de París: El tren que ens va obrir les portes d'Europa és un llibre d'història social. Un assaig centrat en la construcció tardana i accidentada de la línia fèrria que va unir Barcelona amb París passant per Girona, Figueres i el canvi de via a Portbou. Els llibres de Febrés són un tot indestriable de dades històriques, precisions geogràfiques, mites culturals, amor al paisatge i bona escriptura, però en aquest cas bascula més cap a la història. Tot i que tampoc hi falta la veu subjectiva. «Soc un devot de l'express de Barcelona a París i les seves etapes intermèdies des de la més tendra infantesa», llegim al començament.

Febrés explica amb detall l'escassa inversió i perspectiva de mires del Govern espanyol en qüestió de línies fèrries (el primer tren en territori penin-

sular, el Barcelona-Mataró de 1848, va ser sufragat per promotors privats catalans). Si ens atenim als fets, la connexió amb Europa (el corredor mediterrani!) ja els deixava indiferents. Més fets: la construcció de la línia es va fer amb capital francès, dels germans Rothschild. El Barcelona-Granollers és de 1854. El 1860 va arribar a Santa Coloma, el 1862 a Girona, el 1877 a Figueres i el 1878 a Portbou. Febrés explica amb detall el despropòsit i l'error de l'ample de via ibèric, i va avançant amb la història d'un trajecte que, en efecte, va obrir les portes d'Europa. La mítica dels vagons llit, l'arribada a la Gare d'Austerlitz, el glamur de les exposicions universals, la descoberta de París per part d'alguns escriptors (Rusiñol, Gaziel, Maragall o Pla) i la retirada republicana. La crònica arriba fins avui, i incorpora la polèmica que ha suposat la implantació de l'alta velocitat en detriment de la xarxa de rodalies, eternament oblidada.

El segon llibre és *L'Empordà per a mitòmans*, publicat per Edicions Cal·lígraf, que ressegueix l'Empordà començant pel Rosselló, un paisatge molt estimat per Febrés (sobre Banyuls, escriu: «L'indret més sumptuós del món que conec»), i va baixant fins a Calella. Els elefants d'Anníbal, Walter Benjamin, la tramuntana («No és només un

tats, sobre els tallers i els escultors, les tècniques que van desenvolupar, la construcció d'edificis determinats, els encàrrecs i els cobraments, els mètodes de transport o l'evolució estilística de les construccions. Fer un recorregut per la pedra, les pedreres i els treballadors de Girona també és fer-lo per la història dels gironins i de la Corona d'Aragó.

L'obra és ambiciosa, però no per això es queda a la superfície: les explicacions estan constantment acompanyades de fotos i dibuixos, i s'hi esmenten exemples de tota mena de construccions arquitectòniques: des de claustres fins a edificis i palaus particulars; encàrrecs de la reialesa; finestres i escultures funeràries, moltes de

les quals familiars per als gironins, i de llocs com el carrer dels Ciutadans o el carrer dels Alemanys, el castell feudal de Gironella, el claustre de Sant Domènec o el conjunt monàstic de Sant Pere de Galligants. Tot plegat, amb un últim objectiu: preservar la memòria històrica de les pedreres de la ciutat, que un dia en van ser un motor econòmic cabdal. Amb la pedra com a motiu central, l'obra aconsegueix fer un repàs de la història de la ciutat, la gent, els oficis i els costums i l'evolució de les tendències arquitectòniques iniciades a l'edat mitjana a casa nostra, alhora que posa de manifest l'envergadura de la indústria pedrera a partir del creixement i el desenvolupament de la ciutat.

FEBRÉS, X. *L'express de París: El tren que ens va obrir les portes d'Europa*. Cassà de la Selva: Editorial Gavarres, 2023. 176 p. (Col·lecció Narratives; 8)

FEBRÉS, X. *L'Empordà per a mitòmans*. Figueres: Edicions Cal·lígraf, 2022. 236 p.

vent. És encara més una llum»), Empúries («Torno a Empúries quan em sento pobre en bellesa»), Josep Pla, el Motel de Figueres («La depuració d'una filosofia»), Ava Gardner, els russos de la Costa Brava i altres mites d'una terra que no esgota el potencial literari. Si existeix un gènere anomenat Empordà, com defensava Vicenç Pagès, entre els noms fonamentals (com el mateix Pagès), hi hauria Josep Pla, Adrià Pujol i, per descomptat, Xavier Febrés.

FUMANAL, Miquel Àngel; SAGRERA, Jordi. *La pedra de Girona: L'esplendor del marbre blau*. Figueres: Brau Edicions, 2022. 224 p.